

Sygn. akt I C 116/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 września 2015 roku

Sąd Rejonowy w Kędzierzynie-Koźlu I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodnicząca: SSR Inga Kukła

Protokolant: stażysta Katarzyna Wojciechowska

po rozpoznaniu w dniu 15 września 2015 r. na rozprawie sprawy

z powództwa Syndyka Masy Upadłości Centrum (...) Sp z o.o. w upadłości likwidacyjnej w S.

przeciwko C. C.

o zapłatę

1. zasądza od pozwanej C. C. na rzecz powoda Syndyka Masy upadłości Centrum (...) Sp z o.o. w upadłości likwidacyjnej w S. kwotę 12 154, 60 zł (dwanaście tysięcy sto pięćdziesiąt cztery złote 60/100) z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia 06.05.2015 r. do dnia zapłaty;
2. oddala powództwo w pozostałym zakresie;
3. zasądza od pozwanej C. C. na rzecz powoda Syndyka Masy upadłości Centrum (...) Sp z o.o. w upadłości likwidacyjnej w S. kwotę 2 417 zł (dwa tysiące siedemnaście złotych 00/100) tytułem zwrotu kosztów procesu;
4. obciąża pozwaną C. C. nie uiszczoną opłatą sądową od pozwu w kwocie 608 zł (sześćset osiem złotych 00/100) którą nakazuje ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Kędzierzynie – Koźlu.

I C 116/15

UZASADNIENIE

Powód Syndyk Masy Upadłości Centrum (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w S. wystąpił przeciwko pozwanej C. C. z powództwem o zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kwoty w wysokości 12.154,60 zł wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia 4.01.2014r. do dnia zapłaty oraz o zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz kosztów opłaty skarbowej od udzielonego pełnomocnictwa.

Powód argumentował, iż postanowieniem z dnia 03.07.2013 r. wydanym w sprawie opatrzonej sygn. akt: XII GU 2/13, XII GUp 22/13, Sąd Rejonowy Szczecin - Centrum w Szczecinie, ogłosił upadłość Centrum (...) Sp. z o.o. w S. obejmującą likwidację majątku dłużnika. Wyznaczony przez sąd syndyk masy upadłości ustalił, iż w dniu 28.07.2011 r. pomiędzy upadłą spółką a pozwaną podpisana została Umowa inwestycyjna, wynikiem czego pozwana uiszczała na rachunek bankowy upadłej spółki kwotę 10.000 zł Spółka zobowiązała się wobec pozwanej do wypłacania przez okres kolejnych dwunastu miesięcy oprocentowania w wysokości 15% w skali miesiąca, tj. do wypłacania pozwanej miesięcznie kwoty 1.215,00 zł netto a w ostatnim miesiącu – do zwrotu kapitału. Spółka dokonała zadeklarowanych wypłat oprocentowania na rachunek bankowy pozwanej, dodatkowo w dniu 30.07.2012 r. pozwana otrzymała od

upadłej spółki kwotę 10.000,00 zł jako „zwrot kapitału”. (...) Sp. z o.o. z tytułu wykonania ww. umowy dokonała wypłaty na rzecz pozwanej kwoty w wysokości 24.580,00 zł w tym 14.580,00 zł z tytułu oprocentowania.

Jak wskazała strona powodowa, dochodzona niniejszym pozwem kwota w wysokości 12.154,60 zł stanowi różnicę pomiędzy wartością świadczenia wypłaconego pozwanej z tytułu oprocentowania na podstawie ww. umowy, tj. 14.580,00 zł i świadczenia odpowiadającego wartości odsetek maksymalnych, tj. 2.425,40 zł zgodnie z przepisem art. 359 § 2² Kodeksu cywilnego.

Wskazując na charakter działalności Centrum (...) Sp. z o.o. jako typowej piramidy finansowej, powód podniósł, iż wśród jej wierzycieli są osoby, które w zamian za wpłacone środki pieniężne nie otrzymały od spółki jakiegokolwiek świadczenia. Centrum (...) Sp. z o.o. nie prowadziła bowiem żadnej działalności inwestycyjnej, a wszelkie wypłaty jakich dokonywała na rzecz swoich klientów finansowane były z wpłat dokonywanych przez kolejnych klientów, którzy obecnie są wierzycielami upadłej spółki i których ogół tworzy masę upadłości. Pozwana zatem, otrzymując od upadłej spółki środki otrzymała korzyść majątkową kosztem pozostałych wierzycieli spółki, którzy nie otrzymali żadnego świadczenia, w konsekwencji zaś z ich pokrzywdzeniem, co czyni zasadnym roszczenie powoda z art. 527 k.c. Stojąc na stanowisku, iż pozwana uzyskała od Centrum (...) Sp. z o.o. korzyść nieodpłatną (pозwana uzyskała zwrot uiszczzonego na rzecz spółki kapitału wraz z kwotą odsetek przewyższającą poziom odsetek maksymalnych), powód podniósł, iż zaskarżona czynność Centrum (...) Sp. z o.o. uznać należy za bezskuteczną, chociażby pozwana nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że upadła spółka działała ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a to po myśli art. 528 k.c.

Powołując się na art. 127 ust. 1 ustawy - Prawo upadłościowe i naprawcze, powód wskazał, iż bezskuteczne w stosunku do masy upadłości są czynności prawne dokonane przez upadłego w ciągu roku przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, którymi rozporządził on swoim majątkiem, jeżeli dokonane zostały nieodpłatnie albo odpłatnie, ale wartość świadczenia upadłego przewyższa w rażącym stopniu wartość świadczenia otrzymanego przez upadłego lub zastrzeżonego dla upadłego lub osoby trzeciej. Powód wskazał, iż w przeciągu roku poprzedzającego złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości Centrum (...) Sp. z o. o. doszło do nieodpłatnego rozporządzenia majątkiem upadłego na rzecz pozwanej. Z uwagi na powyższe w ocenie powoda spełnione zostały wszystkie przesłanki wskazujące na bezskuteczność z mocy prawa zgodnie z przepisem art. 127 ust. 1 ustawy - Prawo upadłościowe i naprawcze czynności upadłego w postaci poszczególnych wypłat na rzecz pozwanej środków pieniężnych w okresie od dnia 28.12.2011 r. do dnia ogłoszenia upadłości, tj. w okresie roku od dnia złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości. W konsekwencji zaś, po myśli art. 134 ww. ustawy, to co wskutek tej czynności ubyło z majątku upadłego lub do niego nie weszło podlega przekazaniu do masy upadłości.

Powód wskazał, iż pismem z dnia 20.12.2013 r. syndyk masy upadłości wezwał pozwaną do zapłaty kwoty w łącznej wysokości 24.095,00 zł z tytułu wypłaconych przez upadłą spółkę środków pieniężnych wskazując jako podstawę m. in. niezgodny z prawem charakter prowadzonej przez upadłą spółkę działalności, bezskuteczność czynności prawnej z działania upadłego przed ogłoszeniem upadłości, sprzeczność postanowień umownych dotyczących wypłacanego oprocentowania przewyższającego wysokość odsetek maksymalnych, jednakże do chwili obecnej nie uzyskał zaspokojenia swoich należności.

W odpowiedzi na pozew, C. C. wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów procesu.

Pozwana potwierdziła okoliczność otrzymania od powoda środków pieniężnych, zarachowanych na poczet zwrotu wkładu, w postaci dwunastu wpłat w kwocie po 1.215 zł. Pozwana stanęła na stanowisku, iż, według stanu na chwilę obecną, nadal pozostaje wierzycielem powoda.

Jak wskazała C. C., stan faktyczny niniejszej sprawy ogranicza rozpoznanie roszczenia pozwu wyłącznie do płaszczyzny stosunków prawnych pomiędzy stronami umowy inwestycyjnej, a więc w relacji powód-pozwana. W realiach niniejszej sprawy wskazana wyżej umowa inwestycyjna nie została zawarta przez pozwaną z osobą trzecią z

pokrzywdzeniem powoda, lecz przez powoda z pozwaną. Z tej zatem przyczyny pozwana przyjęła, iż przepisy Kodeksu cywilnego regulujące instytucję skargi paulińskiej nie znajdują zastosowania. Dodatkowo, jak wskazała pozwana, za niedopuszczalnością stosowania przepisów o skardze paulińskiej przemawia również fakt, że legitymację materialno-prawną czynną posiada, wedle treści art. 57 § 1 k.c. wyłącznie wierzyciel, a legitymację materialno-prawną bierną wyłącznie osoba trzecia. Taka sytuacja zaś w przedmiotowej sprawie nie zachodzi. W ocenie pozwanej, nawet gdyby niezasadnie przyjąć poprawność konstrukcji prawnej stworzonej przez powoda oraz jej zgodność z obowiązującymi przepisami prawa, wskazać należy, iż powód nie wykazał poprawnie wszystkich przesłanek, niezbędnych dla aktualizacji uprawnienia wierzyciela do dochodzenia uznania za bezskuteczną czynności prawnej dłużnika, która została dokonana z pokrzywdzeniem wierzyciela. Przepis art. 527 § 1 wyraźnie wskazuje bowiem, iż niezbędne jest nie tylko wykazanie, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, ale także, iż po stronie osoby trzeciej, która uzyskała korzyść majątkową, musi zaistnieć stan świadomości w postaci wiedzy o sytuacji działania z pokrzywdzeniem wierzycieli, bądź możliwości dowiedzenia się przy zachowaniu w tym zakresie należytej staranności, tymczasem taki stan świadomości po stronie pozwanej nie zaistniał.

Pozwana zanegowała także możliwość zastosowania w przedmiotowej sprawie art. 127 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe i naprawcze. Jak wskazała ww. wniosek o ogłoszenie upadłości Centrum (...) Sp. z o.o. został złożony dnia 27.12.2012 r. Postanowienie w tym przedmiocie zapadło natomiast w dniu 3.07.2013 r. Sankcją bezskuteczności mogłyby zatem zostać obciążone czynności prawne zdziałane przez upadłego w okresie od 27.12.2011 r. do dnia 27.12.2012 r. Tymczasem, jak wynika z bezspornego w tym zakresie stanu faktycznego sprawy, przesłanka ta nie została spełniona, albowiem czynność prawna w postaci zawarcia umowy inwestycyjnej została zawarta w dniu 28.07.2011 r. W ocenie C. C., powód, jako czynność prawną, błędnie traktuje wypłatę środków pieniężnych pozwanej, albowiem czynnością prawną w omawianym przypadku jest umowa, sama zaś wypłata pieniędzy stanowi czynności faktyczną stanowiącą wykonanie umowy. W dalszej kolejności pozwana podniosła, iż umowa inwestycyjna opisana w pkt. I nie jest czynnością prawną pod tytułem darmym. Nie zachodzi również sytuacja w której świadczenie otrzymane przez pozwaną w rażącym stopniu przekracza wartość świadczenia otrzymanego przez upadłego. W ocenie strony pozwanej powód nieprawidłowo przyjmuje, że przedmiotem świadczenia dokonanego przez upadłego jest zwrot kapitału oraz wypłata odsetek, albowiem prawidłowa analiza jurystyczna zwartej przez strony umowy inwestycyjnej prowadzi do wniosku, że świadczenie otrzymane przez pozwaną składa się z dwóch elementów: zwrotu wkładu kapitałowego oraz wynagrodzenia w formie udziału w przychodzie uzyskanym przez przedsiębiorstwo upadłego.

W dalszej części uzasadnienia odpowiedzi na pozew czytamy, iż wysokość świadczenia otrzymanego przez pozwaną nie jest rażąco wygórowana w stosunku do tego, które przypadło w udziale upadłemu. W ocenie pozwanej w przedmiotowej sprawie nie znajdują zastosowania przepisy art. 359 i art. 359² Kodeksu cywilnego. W sprawie nie zachodzi bowiem sytuacja w której w zawartej umowie inwestycyjnej strony ujęłyby postanowienia o odsetkach kapitałowych. Analiza §1 w zw. z §6 i §8 umowy prowadzi do konkluzji, że świadczenie nazywane przez powoda odsetkami nie jest wynagrodzeniem za korzystanie z cudzych pieniędzy lecz umówioną równowartością części przychodu uzyskanego przez upadłego. Zważyć należy, że pozwana dostarczyła funduszy nie jako pożyczkodawca, lecz jako inwestor. Z tego tytułu pozwanej przysługiwało prawo do odzyskania wkładu i udział w 15% miesięcznego przychodu uzyskanego przez upadłego.

Z daleko idącej ostrożności procesowej pozwana wniosła o nieuwzględnienie powództwa z uwagi na zasady współzycia społecznego.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 28.07.2011r. pomiędzy Centrum (...) Sp. z o.o. w S. a C. C. doszło do zawarcia umowy inwestycyjnej nr Im-01a/15/07/11. Zgodnie z jej treścią (§ 1) klient (pозwana) miał postawić do dyspozycji Centrum (...) sp. z o.o. środki pieniężne w wysokości 10.000 zł na okres 12 miesięcy ze stałą stopą zwrotu 15 % w skali miesiąca. Wedle treści § 6 i 7 kwota stałe stopy zwrotu środków pieniężnych dla klienta za czas jednego miesiąca trwania umowy wynosiła 1.500 zł brutto, przy czym od kwoty zysku kapitałowego spółka miała potrącać podatek od zysków kapitałowych w

wysokości obowiązującej w dniu wpłaty, celem jego przekazania właściwemu Urzędowi Skarbowemu. Celem realizacji § 1 ww. umowy, pozwana uiściła na rachunek (...) Sp. z o.o. w S. kwotę 10.000 zł. W miesiącach: 08.2011r., 09.2011r., 10.2011r., 11.2011r., 12.2011r., 01.2012r., 02.2012r., 03.2012r., 04.2012r., 05.2012r., 06.2012r. i 07.2012r. Centrum (...) Sp. z o.o. w S. wypłaciła na rzecz pozwanej kwoty po 1.215 zł. Centrum (...) Sp. z o.o. w S. dokonało zwrotu C. C. kwoty kapitału w wysokości 10.000 zł.

(dowody:

umowa z dnia 28.07.2011r. – k29-32,

szczegółowe zestawienie (załącznik nr 1) – k 42,

zestawienie za okres od dnia 01.01.2011r. do dnia 23.09.2013r. – k47-86,

przesłuchanie powódki C. C. – k94)

Pismem z dnia 6.09.2011r. (...)zawiadomił Prokuraturę Rejonową w S. o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z art. 171 ust. 1 w zw. z art. 171 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (tekst jedn. Dz. U. z 2002 r. Nr 72, póź. 665 z późn. zm.) - dalej „prawo bankowe”, a polegającego na gromadzeniu środków pieniężnych innych osób fizycznych, prawnych lub jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej, w celu udzielania kredytów, pożyczek pieniężnych lub obciążania ryzykiem tych środków w inny sposób przez nieustaloną osobę działającą za pośrednictwem stron internetowych www.centramio.pl pod firmą Centrum (...) Sp. z o.o. z siedzibą w S., ul. (...), (...)- (...) S..

(dowody:

zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z dnia 6.09.2011r. – k43-47)

W dniu 28.12.2012r. do Sądu Rejonowego Szczecin-Centrum w Szczecinie wpłynął wniosek B. K. o ogłoszenie upadłości. Postanowieniem z dnia 3.07.2013r., Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie, Wydział XII Gospodarczy (sygn. akt XII GU 2/13) ogłosił upadłość dłużnika Centrum (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. obejmującą likwidację majątku dłużnika oraz wyznaczył, dla ww. spółki, syndyka masy upadłości.

(dowody:

postanowienie z dnia 3.07.2013r. – k23-28)

Pismem z dnia 20.12.2013r. Syndyk Masy Upadłości Centrum (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w S. wezwał C. C. do zapłaty kwoty 24.095 zł z tytułu wypłaconych przez upadłą spółkę środków pieniężnych, w terminie dni 7, pod rygorem, skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego. W odpowiedzi na powyższe, pismem z dnia 3.01.2014r. pozwana reprezentowana przez pełnomocnika odmówiła spełnienia roszczeń Syndyka Masy Upadłości Centrum (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w S., jako pozbawionych podstaw prawnych i faktycznych.

(dowody:

wezwanie do zapłaty z dnia 20.12.2013r. wraz z potwierdzeniem odbioru – k33-36 i 38-39,

pismo pełnomocnika pozwanej z dnia 3.01.2014r. – k40)

Sąd zważył co następuje:

Powództwo należało uwzględnić: w zakresie roszczenia głównego – w całości, w zakresie roszczenia o odsetki - w części.

W ocenie Sądu Rejonowego, charakter zawartych przez pozwaną z Centrum (...) Sp. z o.o. z siedzibą w S. (obecnie spółka w upadłości likwidacyjnej) umowy był pozornie „inwestycyjny.” W istocie bowiem, świadczenie spółki nie miało polegać na wypłacie na rzecz C. C. części zysków wypracowanych dzięki środkom przekazanych przez ww., lecz na wypłacie sztywno określonego oprocentowania w wysokości 15% w stosunku miesięcznym, z potrąceniem podatku od zysków (§ 1 i 8 umowy z dnia 28.07.2011r.). Zawarte w treści § 10 zobowiązanie strony powodowej do „realizacji inwestycji na terenie kraju” nie zostało obwarowane żadną sankcją, służąc jedynie wyjaśnieniu źródeł pozyskania przez spółkę środków na wypłatę oprocentowania, z kolei zapis, iż środki nie będą lokowane na Gieldzie Papierów Wartościowych oraz w fundusze inwestycyjne należy odczytywać wyłącznie jako obietnicę unikania ryzykownych inwestycji. Wbrew stanowisku pozwanej, treść umowy nie dawała żadnych podstaw do przyjęcia, że wpłacone pieniądze będą inwestowane „w jej imieniu”.

W ocenie Sądu, istotą umowy z dnia 28.07.2011r. było przeniesienie własności środków pieniężnych z możliwością rozporządzania nimi i obowiązkiem zwrotu takiej samej ich ilości za zapłatą wynagrodzenia w formie oprocentowania. Charakter prawny zatem ww. umowy mieści się pomiędzy konstrukcją depozytu nieprawidłowego (art. 845 k.c.) a pożyczką (art. 720 k.c.). Zastrzeżenie obowiązywania umów od dnia zaksięgowania środków na rachunku bankowym spółki zbliża je bardziej w kierunku depozytu nieprawidłowego, który ma charakter realny, natomiast czas i miejsce zwrotu lokują je bliżej umowy pożyczki. W istocie rozstrzygnięcie, do którego rodzaju należy zaliczyć zawarte przez pozwaną umowy, nie ma większego znaczenia dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, bowiem do umowy depozytu nieprawidłowego stosuje się odpowiednio przepisy o pożyczce. Z kolei niezależnie od oceny konstrukcji umowy, mają do niej zastosowanie przepisy o odsetkach maksymalnych, bowiem świadczenie spółki polegało w istocie na wypłacie odsetek od udostępnionego jej kapitału.

W myśl art. 359 §2¹ i §2² k.c., maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego (odsetki maksymalne), a jeżeli wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej przekracza wysokość odsetek maksymalnych, należą się odsetki maksymalne. Postanowienie umowne, zastrzegające odsetki wyższe od maksymalnych, jest nieważne. Wyrażona w art. 353¹ k.c. zasada swobody umów nie jest nieograniczona, bowiem stosunek prawny nie może sprzeciwiać się m.in. ustawie.

Zgodnie z treścią art. 58 §1 k.c., czynność prawna sprzeczna z ustawą jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Kodeks cywilny przewiduje nieważność całości lub części czynności prawnej (oświadczenia woli, umowy). W świetle powyższego zatem, nieważność postanowienia umowy, nie powoduje nieważności całego kontraktu. Nie może budzić wątpliwości, iż zastrzeżenie odsetek wyższych niż maksymalne jest sprzeczne z ustawą. Należy przy tym podkreślić, iż ustawa zakazuje nie tylko pobierania odsetek wyższych niż maksymalne, ale również ich zastrzegania w umowie (tak również A. Olejniczak w: „Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania – część ogólna.” pod red. A. Kidyby; tak również T. Wiśniewski w: „Kodeks cywilny. Komentarz. Księga trzecia. Zobowiązania.” pod red. J. Gudowskiego). Skutkiem zastrzeżenia dla odsetek wynikających z czynności prawnej wyższej wysokości niż odsetki maksymalne nie jest nieważność czynności, lecz – jak stanowi art. 359 §2² k.c. – należą się wówczas odsetki maksymalne (zob. Adam Olejniczak w: Kodeks cywilny. Komentarz LEX. Tom III. Zobowiązania Część ogólna., opubl. Lex, 2014.). Powołany przepis ma charakter *lex specialis* w stosunku do art. 58 §3 k.c. (wedle treści którego: Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana), co oznacza, że nawet jeżeli bez odsetek przekraczających odsetki maksymalne umowa nie zostałaby zawarta, to i tak umowa pozostaje w mocy. Nie jest zatem nieważna umowa, a jedynie jedno z postanowień umownych, które zostaje zastąpione przepisem ustawy (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 28 czerwca 2013 r., sygn. I ACa 262/13, opubl. LEX nr 1349909; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 lipca 2009 r., sygn. II CNP 16/09, opubl. LEX nr 603757, wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 4 lipca 2013 r., sygn. I ACa 484/13 opubl. www.orzeczenia.ms.gov.pl; wyrok Sądu Okręgowego w Kielcach z dn. 5 czerwca 2013 r.,

sygn. II Ca 418/13, opubl. www.orzeczenia.ms.gov.pl, wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 15 maja 2014 r., sygn. I ACa 207/14, opubl. www.orzeczenia.ms.gov.pl, wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dn. 1 grudnia 2014 r., sygn. I ACa 799/14, opubl. www.orzeczenia.ms.gov.pl, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dn. 4 grudnia 2013 r., sygn. I ACa 1088/13, opubl. www.orzeczenia.ms.gov.pl).

W konsekwencji uznać należało, iż świadczenie upadłego na rzecz pozwanej, w zakresie przekraczającym odsetki maksymalne, było nienależne, bowiem postanowienia umowne, w oparciu o które upadły je spełnił, były nieważne i nie stały się ważne po spełnieniu świadczenia (art. 410 §2 k.c.). Faktem jest, iż nie można żądać zwrotu świadczenia, jeżeli spełniający świadczenie wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany (art. 411 pkt 1 zd. 1 k.c.), jednak pozwana nie dowodziła, iż powodowa spółka wiedziała, że nie była do świadczenia zobowiązana (czym innym bowiem jest powszechna znajomość wysokości odsetek maksymalnych, a czym innym wiedza, że regulacja ich dotycząca ma zastosowanie do umowy zawartej przez strony), a nadto nie dotyczy to sytuacji, gdy spełnienie świadczenia nastąpiło w wykonaniu nieważnej czynności prawnej (art. 411 pkt 1 zd. 2 k.c.). Na gruncie tego przepisu na równi należy traktować spełnienie świadczenia na podstawie nieważnej umowy ze spełnieniem świadczenia na podstawie nieważnego postanowienia umownego zawartego w ważnej umowie. Skoro zatem pozwana otrzymała świadczenie ponad odsetki maksymalne w wykonaniu nieważnego postanowienia umownego, to jest obowiązana do jego zwrotu, niezależnie od tego, czy upadły wiedział, że do tego świadczenia nie był zobowiązany. W ocenie Sądu, trafny pozostaje pogląd wyrażony przez Sąd Okręgowy w Łodzi w wyroku z dn. 2.07.2013 r., sygn. akt II C 1693/10, LEX nr 1412352, powtórzony następnie w wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dn. 30.04.2014 r., sygn. akt I ACz 1424/14, LEX nr 1496006, iż: „Roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia, nawet przy przyjęciu pozytywnej wiedzy o braku obowiązku świadczenia, jest także aktualne w przypadku wykonania nieważnej czynności prawnej (art. 411 pkt 1 in fine k.c.).” Sytuację tę odnosić należy poprzez analogię również do spełnienia świadczenia na podstawie bezskutecznego postanowienia umowy, w tym bowiem zakresie nie jest ono wiążące dla świadczącego, nie rodzi dla niego praw ani obowiązków (por. M. Gutowski, *Bezskuteczność czynności prawnej*, s. 372 i n., wyd. C.H. Beck 2013).

Skoro zatem świadczenie upadłej spółki względem pozwanej, w zakresie, w jakim przekraczało odsetki maksymalne, było nienależne, to zgodnie z art. 410 §1 k.c. w zw. z art. 405 k.c., pozwana powinna świadczenie w tej części zwrócić. Wedle bowiem treści art. 405 k.c., kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości.

Przyjęcie zaprezentowanego poglądu co do ważności i skuteczności postanowień umowy, zwanej przez strony „inwestycyjną” z dnia 28.07.2011r. zastrzegających dla pozwanej C. C. oprocentowanie wyższe od odsetek maksymalnych, powoduje, iż zgłoszone roszczenie nie znajduje podstawy w przepisach ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. z 2015r., poz. 233 t.j.), w szczególności art. 127 ust. 1 i art. 134 ww. ustawy, ani też w art. 527 i n. k.c. W ramach zakreślonych tymi przepisami przesłanek, umowę należy kwalifikować przy uwzględnieniu jedynie jej ważnych i skutecznych postanowień (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 4 grudnia 2013 r., I ACa 1088/13, LEX nr 1428246). Powyższe, dodatkowo wzmacnia argument o konieczności wyłączenia stosowania art. 411 pkt 1 k.c. do świadczenia spełnionego w wyniku bezskutecznego postanowienia umownego, na wypadek uznania za takie zastrzeżenia odsetek wyższych niż maksymalne. Należy bowiem zauważyć, że gdyby w takiej sytuacji przyjąć brak możliwości żądania zwrotu spełnionego świadczenia z uwagi na wiedzę upadłego o braku zobowiązania do świadczenia, to wierzyciele upadłego, reprezentowani przez syndyka, pozbawieni byłiby również możliwości żądania tej kwoty w oparciu o art. 127 ust. 1 w zw. z art. 134 ust. 1 puin (nawet gdyby umowy zostały zawarte w okresie roku przed ogłoszeniem upadłości), jak i o art. 527 k.c. (nawet gdyby powód zgłosił w pierwszej kolejności żądanie uznania umów za bezskuteczne). Jeżeli czynność prawna byłaby bezskuteczna *ex lege* i *erga omnes*, to nie mogłaby dodatkowo stać się z chwilą ogłoszenia upadłości względnie bezskuteczna na podstawie art. 127 ust. 1 puin, ani tym bardziej zostać uznana za bezskuteczną na skutek konstytucyjnego orzeczenia sądu wydanego w wyniku skargi pauliańskiej, niezależnie od tego jak rażąco niewspółmierne byłoby świadczenie spełnione przez upadłego w stosunku do świadczenia przez niego otrzymanego.

Umowa „inwestycyjna” zawarta przez pozwaną jest ważna (czego strony nigdy nie kwestionowały) i skuteczna jedynie w takim zakresie, w jakim C. C., w zamian za umożliwienie upadłej spółce korzystania z kwoty 10.000 zł przez

okres 12 miesięcy miała otrzymać odsetki maksymalne. Nie można uznać, aby takie czynności były nieodpłatne, ani, że świadczenia spółki w rażącym stopniu przewyższały wartość świadczeń otrzymanych przez pozwaną. Zgodnie z treścią wyroku Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2012 r., sygn. II CSK 546/2011: „Czynność prawna ma charakter odpłatny, jeżeli strony jej dokonujące otrzymują lub mają otrzymać w zamian korzyść majątkową rozumianą - zarówno obiektywnie, jak i subiektywnie - jako przysporzenie majątkowe.” Czynności prawne nieodpłatne to takie, w wyniku których jedna strona otrzymuje świadczenie majątkowe, druga natomiast nie otrzymuje żadnego świadczenia tego typu (tak D. Chrapoński w: „Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz,” red. A.J. Witosz i A.S. Witosz). Spółka Centrum (...) Sp. z o.o. z siedzibą w S. (obecnie spółka w upadłości likwidacyjnej) otrzymała korzyść majątkową w postaci możliwości korzystania z kapitału pozwanej (10.000 zł) przez okres 12 miesięcy. Nie jest istotne to, czy rzeczywiście z tych środków korzystała, a jedynie to, że miała taką możliwość. Z dokumentu „Zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa” z dnia 6.09.2011r., wynika charakter działalności spółki, wskazujący na to, iż korzystała ona z tych środków spłacając zobowiązania z wcześniej zawartych „umów inwestycyjnych”, co z kolei pozwalało jej przyciągnąć nowych klientów.

W myśl art. 127 ust. 1 puin, bezskuteczne w stosunku do masy upadłości są czynności prawne dokonane przez upadłego w ciągu roku przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, którymi rozporządził on swoim majątkiem, jeżeli dokonane zostały nieodpłatnie albo odpłatnie, ale wartość świadczenia upadłego przewyższa w rażącym stopniu wartość świadczenia otrzymanego przez upadłego lub zastrzeżonego dla upadłego lub dla osoby trzeciej. Sąd stanął na stanowisku, iż umowa inwestycyjna nr IM/01a/15/07/11 została zawarta na ponad rok przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości (co miało miejsce dnia 28.12.2012r.), nie jest ona zatem objęta hipotezą art. 127 ust. 1 puin (nawet, gdyby przyjąć, że ekwiwalentność była rażąco niewspółmierna, co można sądzić po kwotach uzyskanych z umowy) i nie jest ex lege bezskuteczna. W ocenie sądu, za chybione należy uznać stanowisko strony powodowej, jakoby każda wypłata na rzecz pozwanej środków pieniężnych w okresie od 08.2011r. do 07.2012r. stanowiła czynność prawną, o jakiej mowa w art. art. 127 ust. 1 puin. W realiach przedmiotowej sprawy bowiem, czynnością prawną jest zawarcie umowy „inwestycyjnej”, sama zaś wypłata środków pieniężnych jest czynnością faktyczną stanowiącą realizację postanowień ww. kontraktu. Dokonywanie zatem przelewu środków pieniężnych z rachunku powoda na rachunek pozwanej kwot po 1.215 zł nie nosi charakteru oświadczenia woli czy uznaniowości.

W przedmiotowej sprawie powód wystąpił z żądaniem zapłaty, zaś roszczenie skonstruowane na kanwie art. 527 kc. jest roszczeniem o ustalenie bezskuteczności czynności prawnej. Orzeczenie wydane na podstawie art. 527 kc ma charakter konstytutywny i wywołuje skutki prawne ex tunc, otwierając wierzycielowi drogę do wystąpienia z roszczeniem o zapłatę. Powód nie wystąpił z roszczeniem o ustalenie bezskuteczności czynności prawnej, jak również nie przedłożył sądowi orzeczenia wydanego w oparciu o tenże przepis prawa. W konsekwencji, powód mógł jedynie podnieść zarzut, iż wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli, osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową (art. 531 k.c. w zw. z art. 527 k.c.). Na podstawie wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, sąd ustalił, iż wbrew stanowisku strony powodowej, roszczenie pozwu nie znajdzie także oparcia w art. 527 i n. k.c., nawet gdyby zastrzeżenie dla pozwanej odsetek w wysokości 180% w stosunku rocznym (15% w skali miesiąca) uznać za ważne i skuteczne. Zgodnie z art. 527 §1 k.c., gdy wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. Zgodnie natomiast z art. 531 §1 k.c., uznanie za bezskuteczną czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli następuje w drodze powództwa lub zarzutu przeciwko osobie trzeciej, która wskutek tej czynności uzyskała korzyść majątkową. Na kanwie ww. przepisów można wyróżnić następujące przesłanki warunkujące możliwość skorzystania przez uprawnionego z ochrony pauliańskiej: 1) istnienie godnego ochrony interesu wierzyciela w postaci wierzytelności; 2) dokonanie przez dłużnika czynności prawnej z osobą trzecią; 3) pokrzywdzenie wierzyciela wskutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika; 4) dokonanie przez dłużnika czynności ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela; 5) uzyskanie wskutek tej czynności korzyści majątkowej przez osobę trzecią; 6) działanie osoby trzeciej w złej wierze (zob. Andrzej Janik w: Kodeks cywilny. Komentarz LEX. Tom III. Zobowiązania Część ogólna., opubl. Lex, 2014). Przychylając się do stanowiska powoda, w zakresie przyjęcia art. 527 § 1 k.c., jako podstawy przedstawionego

w pozwie żądania zapłaty, należałoby dokonać swoistej modyfikacji podmiotowej w ramach dyspozycji przepisu art. 527 § 1 k.c., przyjmując, iż osoba wierzyciela (Syndyk Masy Upadłości Centrum (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w S.) jest de facto tożsama z osobą dłużnika (Centrum (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w S.). Dodatkowo za niedopuszczalnością stosowania przepisów o skardze pauliańskiej przemawia również fakt, że legitymację materialno-prawną czynną posiada w takiej sytuacji wyłącznie wierzyciel, a legitymację materialno-prawną bierną wyłącznie osoba trzecia. Sytuacja taka w przedmiotowej sprawie jednak nie zachodzi.

Na marginesie wskazać należy, iż nie jest trafny pogląd strony powodowej, iż, przy zastosowaniu argumentu „a maiori ad minus”, za bezskuteczne można uznać również czynności faktyczne. Taki pogląd, wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 1998 r., II CKN 599/97, LEX nr 33433, został słusznie poddany krytyce w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2005 r., II CK 592/04, LEX nr 172391, w którym trafnie wskazano, że na gruncie przepisów art. 54 § 1 pu i art. 127 § 1 puin nie ma podstaw, by ponad niebudzącą wątpliwości na płaszczyźnie językowej ich treść, sięgać przy ich wykładni do reguły wnioskowania argumentum a fortiori zastosowanego przez Sąd Najwyższy w powołanym uprzednio wyroku. Pojęcia „czynności prawne” i „czynności faktyczne” nie dają się bowiem różnicować w kategoriach określanych terminami maior i minor. Przede wszystkim zaś z istoty czynności faktycznych (faktów) wynika, że nie mogą być one uznane za bezskuteczne.”

W myśl art. 6 k.c., ciężar udowodnienia faktów prawotwórczych, spoczywa na osobie, która wywodzi z nich skutki prawne. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, tzw. onus probandi spoczywa na tym, kto przedstawia określone twierdzenia, a nie na tym, kto im przeczy. W omawianym zakresie, istotną rolę pełnią także przepisy proceduralne, kształtując zasadę tzw. kontradyktoryjności postępowania cywilnego. Art. 3 k.p.c. zobowiązuje strony do dawania wyjaśnień, co do okoliczności sprawy zgodnie z prawdą i bez zatajania czegokolwiek oraz przedstawiania dowodów. Art. 232 k.p.c. nakłada z kolei na strony obowiązek wskazywania dowodów dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. Ciężar dowodu z reguły spoczywa na powodzie aż do momentu wykazania zasadności podnoszonego roszczenia (udowodnienia faktów będących podstawą żądania). Później, następuje jego przesunięcie na stronę pozwaną. W ocenie sądu, C. C. w żaden sposób nie wykazała, iż przysługuje jej wymagalna wierzytelność wobec strony powodowej. Nie dokonała także jej konkretyzacji, tak co do rodzaju, jak i wysokości. W konsekwencji powyższego zatem, w ocenie sądu, powód skutecznie zakwestionował istnienie ww. wierzytelności.

Sąd nie uwzględnił podniesionego przez pozwaną zarzutu sprzeczności żądania pozwu z zasadami współzycia społecznego. Kwestia ta mogłaby zostać oceniona inaczej, gdyby to spółka domagała się od C. C. zwrotu odsetek, nadpłaconych w celu zwabienia i oszukania kolejnych klientów. Syndyk działa jednak przede wszystkim na rzecz wierzycieli upadłego, którzy zawarli ze spółką umowy na analogicznych warunkach jak pozwana. Wśród pozostałych wierzycieli są zapewne tacy, którzy są w takiej samej sytuacji, jak pozwana, względnie ich sytuacja jest mniej korzystna od sytuacji ww., albowiem nie otrzymali nie tylko zwrotu kapitału, ale nawet odsetek w ogóle lub w takim zakresie, w jakim otrzymała je pozwana. Nie różni ich zatem żadna istotna okoliczność, która sprzeciwiałaby się zbliżeniu sytuacji pozwanej do sytuacji innych klientów upadłej spółki, innymi słowy, pozwana nie jest bardziej poszkodowana, niż inni wierzyciele masy upadłości. Jakkolwiek powódka zeznała, iż była przekonana o zawarciu umowy inwestycyjnej, wynikiem której jej kontrahent otrzyma środki na obrót artykułami spożywczymi (mięso, zboże), zaś sama treść umowy nie wzbudziła u ww. żadnych wątpliwości, zważyć należy, iż już sama wysokość ustalonych umową odsetek winna rodzić podejrzenia w kontekście oprocentowania oferowanego przez banki i fundusze inwestycyjne na krajowym rynku kapitałowym. Zważyć nadto należy, że nie powinno się stosować art. 5, w sytuacji nieważności (tzw. bezwzględnej) czynności prawnej (jej elementu) uwzględnianej przez sąd z urzędu (por. Małgorzata Pyziak-Szafnicka w: Kodeks cywilny. Komentarz. Część ogólna; opubl. Lex, 2014). W realiach przedmiotowej sprawy zaś, sąd uznał za nieważne postanowienie umowy z dnia 28.07.2011r. w części odnoszącej się do odsetek należnych od wpłaconego kapitału, przekraczających poziom odsetek maksymalnych.

Z uwagi na powyższe, na mocy art. 410 § 1 k.c. w zw. z art. 405 k.c., sąd zasądził od pozwanej C. C. na rzecz powoda Syndyka Masy Upadłości Centrum (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w S. kwotę 12.154,60 zł, stanowiącą sumę wypłaconych na rzecz pozwanej odsetek, przekraczającą poziom odsetek ustawowych. W uchwale z dnia 11 września 2014 r., III CZP 53/14, LEX nr 1504875, Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, iż stopa

kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego, obok innych stóp procentowych, jest ogłaszana publicznie, w Dzienniku Urzędowym Narodowego Banku Polskiego oraz na stronie internetowej (www.nbp.pl), a w związku z tym jest powszechnie znana. Podzielając to stanowisko Sąd Rejonowy zauważa, że tym samym powszechnie znana, a tym samym niewymagająca dowodu (art. 228 §1 k.p.c.) jest stopa procentowa odsetek maksymalnych, stanowiąca czterokrotność stopy procentowej kredytu lombardowego NBP. W konsekwencji za niewymagające dowodu uznał Sąd, iż odsetki maksymalne wynosiły 24% w stosunku rocznym w okresie od 9 czerwca 2011 r. do dnia 9 maja 2012 r. i 25% w stosunku rocznym w okresie od 10 maja 2012 r. do dnia 7 listopada 2012 r. Ponadto pozwana nie kwestionowała wyliczenia odsetek maksymalnych, dokonanego przez powoda w treści wezwania do zapłaty z dnia 20.12.2013r.

Wraz z kwotą główną, sąd zasądził od pozwanej na rzecz powoda ustawowe odsetki za opóźnienie liczone od dnia 6.05.2015r. (dnia następującego po dniu doręczenia pozwanej odpisu pozwu) do dnia zapłaty. Sąd nie uwzględnił wskazanej w pozwie daty początkowej naliczania ustawowych odsetek za zwłokę tj. 4.01.2015r. (a więc dnia następującego po upływie zakreślonego w wezwaniu z dnia 20.12.2013r., siedmiodniowego terminu do realizacji roszczeń powoda), albowiem w rzeczonym wezwaniu, Syndyk Masy Upadłości Centrum (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w S. domagał się zapłaty kwoty 24.095 zł, tymczasem roszczenie pozwu opiewało na kwotę 12.155 zł. Dopiero zatem w dniu 5.05.2015r. pozwana dysponowała pewną wiedzą w zakresie rodzaju i wysokości należności dochodzonych przez powoda. Z uwagi na powyższego, roszczenie Syndyka Masy Upadłości Centrum (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w S. zostało częściowo oddalone.

W myśl art. 98 § 1 k.p.c., strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Na koszty poniesione przez powoda składają się: wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 2.400 zł ustalone na podstawie § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2002, Nr 163, poz. 1349), opłata skarbową od pełnomocnictwa ustalona na podstawie art. 1 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 16 listopada 2006r. o opłacie skarbowej (Dz. U. z 2006r. Nr 225, poz. 1635) w kwocie 17 zł, co daje łącznie sumę 2.417 zł. Mając powyższe na uwadze, sąd zasądził od pozwanej na rzecz ww. kwotę 2.417 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania sądowego. jednakowoż na podstawie art. 113 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2010 Nr 90, poz. 594), sąd obciążył pozwaną C. C. nie uiszczoną opłatą sądową od pozwu w kwocie 608 zł, którą nakazał ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Kędzierzynie – Koźlu.